КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
«ЛЬВІВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ»

Кафедра освітньої політики

Програма підвищення кваліфікації керівників (директорів, заступників директорів) закладів загальної середньої освіти

«РОЗБУДОВА ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ТА УПРАВЛІНСЬКИЙ СУПРОВІД ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ»

Програма підвищення кваліфікації розглянута і рекомендована до затвердження на засіданні кафедри освітньої політики

(Протокол №8 від 21.09.2026 р.)

Завідувачка кафедри Галина ЛОЇК

Програма підвищення кваліфікації затверджена науково-методичною радою

(Протокол №6 від 1.10.2026р.)

Голова науково-методичної ради Павло ХОБЗЕЙ

Розробник: Гургула Тетяна Володимирівна, професорка кафедри освітньої політики КОП, докторка економічних наук.
Напрям підвищення кваліфікації: підвищення кваліфікації керівників закладів освіти, що забезпечують здобуття базової середньої освіти (ГХЗВ).

Розроблено на основі Типової програми підвищення кваліфікації керівників закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний стандарт базової середньої освіти від 12.10.2022 р.№ 905.
Термін дії програми: з 01.02.27 р. до 01.02. 32 р.

Рецензенти: Вархолик Галина Володимирівна, завідувачка кафедри практичної психології та інклюзивної освіти КЗ ЛОР «ЛОІППО», кандидат педагогічних наук.
Парійчук Роксолана Іванівна, директорка Верхньобільського закладу загальної середньої освіти І-ІІІ ступенів Підберізцівської сільської ради

І. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність програми:

Упровадження освітньої реформи та входження України в європейський освітній простір супроводжується змінами в педагогічній теорії та управлінській практиці. Виконання першочергових стратегій оновленої нормативно-правової бази, які визначають пріоритетну роль інклюзивної освіти в закладах загальноосвітньої середньої освіти у складний для України час-запровадження воєнного стану – внесло додаткові корективи в організаційно-адміністративні заходи, організацію освітнього процесу та інклюзивне навчання. Актуальність програми зумовлена дієвим підходом до розвитку інклюзивної освіти, який здійснюється шляхом функціонування мережі інклюзивно-ресурсних центрів та створеня класів з інклюзивним навчанням в ЗЗСО.

Програма розроблена на основі Типової програми підвищення кваліфікації керівників ЗЗСО та враховує вимоги таких нормативно-правових актів: Закон України «Про освіту» (зокрема, стаття. 41 щодо системи забезпечення якості); Закон України «Про повну загальну середню освіту»; професійний стандарт керівника (директора) закладу освіти; Концепція «Нова українська школа» та стратегія європейської інтеграції української освіти; постанови Кабінету Міністрів України № 800 та № 1187, що регулюють питання професійного розвитку та ліцензійних умов освітньої діяльності та Постанови Кабінету Міністрів України №129 « Про внесення змін до Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти» від 05.02.2026р.

Зміст навчання базується на принципах технологічності й варіативності, що дозволяє кожному учаснику вибудувати власну модель забезпеченн управінськог супроводу та розбудовий інклюзивного освітнього середовища в ЗЗСО. Завдяки поєднанню системного, діяльнісного та андрагогічного підходів,

програма допомагає трансформувати процесне управління на результативне, де інклюзивна освіти стає спільною цінністю всієї шкільної громади.

Цільова група: керівники (директори, заступники директорів) закладів загальної середньої освіти.

Обсяг(тривалість) : 15 годин / 0,5 кредит ЄКТС.

Особливості реалізації програми: немає.

Форма підвищення кваліфікації: інституційна (очно-дистанційна).

Мета підвищення кваліфікації: забезпечення неперервного професійного розвитку керівників закладів загальної середньої освіти(ЗЗСО) відповідно до Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа», схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 988-р. та Постанови Кабінету Міністрів України №129 « Про внесення змін до Порядку організації інклюзивного навчання в закладах загальної середньої освіти»

Завдання підвищення кваліфікації:

- ознайомити з комплексом нормативних вітчизняних та міжнародних документів, які визначають законодавчу базу інклюзивного навчання в умовах загальноосвітніх навчальних закладах;
- створення доступного освітнього середовища: фізичний, психічний та соціальний простір та ресурсну кімнату в закладі ЗЗСО;
- здійснювати управлінський супровід інклюзивного навчання в закладі загальної середньої освіти шляхом налагодження співпраці з ахівцями інклюзивно-ресурсних центрів (ІРЦ), батьків дітей з ООП та педагогічних працівників ЗЗСО;

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться:

-нормативно-правова база з інклюзивної освіти (А1);
-стратегічного управління інклюзивною освітою закладом освіти (А2);
-забезпечення якості та функціонування інклюзивної освіти в ЗЗСО;
-педагогічного, соціального та мережевого партнерства (В3).

Очікувані результати навчання:

- забезпечує умови співпраці із профільними фахівцями у процесі розроблення і реалізації індивідуальної програми розвитку.
- організовує команду психолого-педагогічного супроводу учнів з особливими освітніми потребами;
- залучає додаткових фахівців та фінансові ресурси для забезпечення підтримки осіб з особливими освітніми потребами.

Система та критерії оцінювання результатів підвищення кваліфікації:
Оцінювання результатів навчання здійснюється на засадах об'єктивності, прозорості та відповідності очікуваним результатам навчання. Результати навчання оцінюються за 100-бальною системою.
Практичне завдання – 40 балів, підсумкове тестування (20 запитань) –60 балів(правильна відповідь – 3 бали).
У випадку, якщо пропущено понад 50% навчального часу, передбаченого програмою підвищення кваліфікації, документ про підвищення кваліфікації не видається.

Документ про підвищення кваліфікації: сертифікат.

Вартість (у разі встановлення): безоплатний характер надання освітньої послуги для слухачів курсів підвищення кваліфікації за регіональним замовленням місцевих органів управління освітою, вартість згідно з кошторисом відповідно до порядку надання платних послуг для всіх інших категорій.

2. Навчально-тематичний план

Назва навчальних тем	Кількість годин				
	Лекції	**Практичні заняття**	**Самостійна робота**	**Контрольні заходи**	**Усього**
МОДУЛЬ 1. Розбудова інклюзивного освітнього середовища як пріоритетний напрям діяльності керівника закладу загальної середньої освіти					
Тема 1.1. Алгоритм дій керівника закладу та функції управління щодо організації інклюзивного навчання в ЗЗСО.	1	2	1		4
Тема 1.2. Створення в закладі ЗЗСО інклюзивного середовища універсального дизайну відповідно до сучасних вимог.	1	2	1		4
Разом за модулем	**2**	**4**	**2**		**8**
МОДУЛЬ 2. Управлінський супровід інклюзивного навчання в закладі загальної середньої освіти					
Тема 2.1. Особливості професійної діяльності керівника під час організації інклюзивного освітнього середовища.	2	2			4
Тема2.2. Кадрове та організаційне забезпечення керівника	1	1	1		3

ЗЗСО					
Разом за модулем	**3**	**3**	**1**		**7**
Підсумкові заходи Круглий стіл тестування				1	
Самостійна робота			**3**		
Усього	**5**	**7**	**3**		**15**

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Модуль 1. Розбудова інклюзивного освітнього середовища як пріоритетний напрям діяльності керівника закладу загальної середньої освіти

Тема 1.1. Алгоритм дій керівника закладу та функції управління щодо організації інклюзивного навчання в ЗДО.

Нормативно-правові основи інклюзивної освіти. Інклюзивність як соціальне явище. Інклюзивна культура в суспільстві та закладі освіти. Інклюзивна освіта у контексті НУШ. Класифікаційні ознаки та категорії дітей з особливими освітніми потребами (ООП): сучасне розуміння. Рівні підтримки в інклюзивному освітньому процесі.

Тема 1.2. Створення в закладі ЗЗСО інклюзивного середовища універсального дизайну відповідно до сучасних вимог.

Інклюзивне освітнє середовище: загальні та специфічні характеристики. Критерії оцінки інклюзивного освітнього середовища та завдання професійної діяльності керівника закладу загальної середньої освіти. Основні принципи універсального дизайну в освіті та принципи розумного пристосування. Особливості професійної діяльності керівника під час організації здорового, безпечного, розвивального, інклюзивного освітнього середовища. Комфортне, безпечне, універсальне середовище. Використання інформаційно-комунікаційних технологій.Навчально-методичне та дидактичне наповнення. Сучасний універсальний дизайн. Принципи універсального дизайну. Структура універсального дизайну. Безпека освітнього середовища. Облаштування ресурсної кімнати в закладі ЗЗСО.

Модуль 2. Управлінський супровід інклюзивного навчання в закладі загальної середньої освіти

Тема 2.1. Особливості професійної діяльності керівника під час організації інклюзивного освітнього середовища.

Інклюзивне навчання: сутність, принципи, критерії ефективності. Стратегії успішного інклюзивного навчання. Інклюзивна компетентність педагога. Психолого-педагогічний супровід інклюзивного навчання, розвиток учнів з особливими освітніми потребами. Науково- методичне забезпечення інклюзивного навчання в закладах загальної середньої освіти. Індивідуальна програма розвитку та індивідуальний навчальний план для учнів з особливими освітніми потребами. Реалізації індивідуальної програми розвитку та індивідуального навчального плану: можливості, проблеми та ризики.

Створення команди психолого-педагогічного супроводу дитини в закладі освіти: завдання та принципи діяльності, функції учасників. Формування команди психолого-педагогічного супроводу для дітей з особливими освітніми потребами, визначення їх ролей, завдань та діяльності. Керівник закладу освіти як постійний учасник команди супроводу. Умови співпраці профільних фахівців (логопедів, психологів, асистентів учителя тощо) щодо організації роботи та надання освітніх послуг для дітей з особливими освітніми потребами

Тема 2.2. Кадрове та організаційне забезпечення керівника ЗЗСО.

Введення до штатного розпису ставок асистента вчителя та асистента дитини. Організація підвищення кваліфікації педагогів щодо роботи в інклюзивних класах.Розподіл годин та складання розкладу корекційно-розвиткових занять.

3.1. Орієнтовний перелік практичних завдань.

Практичне завдання № 1 (після опрацювання модуля 1).

Слухач (ПІБ): _____

Заклад освіти: _____

1. Учасникам пропонується розробити алгоритм створення інклюзивного навчання у вашому ЗЗСО. Ключовий виклик: (перелік та особливості ведення документації щодо інклюзивного навчання та роботи команди психолого-педагогічного супроводу дітей із ООП регламентовані базовими нормативними актами, зокрема Постанови Кабінету Міністрів України №129 « Про внесення змін до Порядку організації інклюзивного навчання в закладах загальної середньої освіти»

- наказом МОН від 08.06.2018 №609 « Про затвердження Примірного положення про команду психолого –педагогічного супроводу дитини з

особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти
Стратегічна ціль: (Особливості створення інклюзивних класів в ЗЗСО).

2**.** Учасникам пропонується розробити клопотання до виконавчого комітету депутатів територіальної громади з потребами забезпечення інклюзивного навчання або створення інклюзивної ресурсної кімати у закладі освіти.

3. Учасникам пропонується кейс: Спираючись на складові інклюзивного навчання: інклюзивна культура, інклюзивна політика, інклюзивна практика, подумайте над тим, як фахівці Центрів можуть підтримувати директорів та педагогічних працівників, щоб вони приймали ефективні управлінські рішення для організації навчання.

4. Учасникам пропонується ситуаційне завдання: Батьки учня з ООП звернулися до директора школи з висновком ІРЦ та проханням організувати інклюзивне навчання для їхньої дитини.Директор вислухав батьків і дав відповідь, що , дійсно, рішення про відкриття інклюзивного класу приймається керівником загальноосвітнього навчального закладу з урахуванням освітніх запитів населення, а також за умови наявності необхідної матеріально-технічної бази та методичної бази, відповідних педагогічних кадрів та приміщень. Але цього в закладі немає, тому він вимушений відмовити. Проаналізуйте управлінські рішення керівника відповідно до чинного законодавства.

5. Учасникам пропонується обгрунтувати управлінські рішення над тим, як працівники ІРЦ можуть підтримувати вчителів та асистентів аби вони приймали ефективні рішення для організації нклюзивного навчання, зокрема участі та діяльності в освітньому процесі кожного учня.

6. Учасникам пропонується подумати над умовами ефективності роботи в команді та над тим, як працівники ІРЦ можуть підтримувати педагогів команди супроводу.

Підсумкове тестування:

Тести до теми: «Розбудова інклюзивного освітнього середовища та управлінський супровід інклюзивного навчання в ЗЗСО».

1. Інклюзія – це:

а) Процес виключення осіб з ООП з активного суспільного життя;
б) Процес збільшення ступеня всіх громадян у соціумі;
в) Доцільне об’єднання та координація дій різних частин цілісної системи;
г) Примусове відокремлення людей за расовими, етнічними або іншими ознаками.

2. Інклюзивне навчання - це:

а) Контактне, повідомлююче навчання, орієнтоване на запам’ятовування матеріалу;

б) Навчання на основі емоційного навіювання в стані неспання, щоспричиняє надзапам'ятовування;
в) Система освітніх послуг, що базується на принципах недискримінації, врахуванні багатоманітності людини, ефективного залучення та включення до освітнього процесу всіх його учасників;
г) Навчання з використанням програм управління процесом засвоєння знань, умінь і навичок і відповідного контролю за ним.

3. До принципів інклюзивного навчання не належать:

а) Адаптація дитини до потреб системи;
б) Цінність людини не залежить від її здібностей і досягнень;;
в) Задоволення індивідуальних освітніх потреб кожної дитини;
г) Створення бар'єрів в навчанні.

4. Чинники, які сприяють успішному функціонуванню інклюзивного навчання у школі:

а) Створення несприятливої атмосфери у дитячому колективі;
б) Командний підхід;
в) Співпраця з батьками;
г) Відсутність підготовлених педагогів та асистента вчителя.

5. Концепція інклюзивного навчання- :

а) Просвітництво, розум, свобода;
б) Чемпіони робляться, коли ніхто не дивиться;
в) Мінімум поганих звичок при максимум корисних, що сприяють поліпшенню якості життя;
г) Усі діти є цінними й активними членами суспільства.

6.Метою інклюзивної освіти є:

а) Свідоме оволодіння знаннями та навичками, отримання певного рівня освіти та досягнення освіченості;
б) Забезпечення фундаментальної наукової, професійної та практичної підготовки;
в) Формування системи знань, оволодіння основами наук за певними стандартами освіти;
г) Розвиток здібностей дітей у сфері культури, технічної творчості, здобуття первинних професійних знань, вмінь та навичок.

7.До цінностей інклюзивної освіти належить:

а) Збереження застарілих освітніх програм, методик, комплексів та структур для забезпечення потреб дітей;
б) Визначення права всіх дітей на навчання;
в) Постійний розвиток, динамічний рух;

г) Робота з дітьми з однаковим рівнем розвитку.

8. До основних міжнародних документів в галузі інклюзивної освіти належать:

а) Хартія економічних прав і обов'язків держав (1974р);
б) Декларація прав дитини (1959);
в) Гаазька декларація з туризму (1989р);

г) Концвенція ООН « Про права дитини» (1989р).

9. Нормативно-правові документи в Україні, які закріплюють державні гарантії щодо надання освітніх послуг дітям з особливими освітніми потребами:

а) Закон України « Про освіту»;
б) Закон України « Про державну службу»;
в) Закон України « Про державні закупівлі»;
г) Концепція розвитку інклюзивної освіти;

10. Переваги інклюзивного навчання:

а) Допомагає налагодити співпрацю і застосувати командний підхід до реалізації освітнього процесу;
б) Завдяки цілеспрямованому спілкуванню з однолітками поліпшується когнітивний, моторний, мовленнєвий, соціальний та емоційний розвиток;
в) Життя родини стає більш наближеним до життя звичайної сім'ї;
г) Всі варіанти вірні.

3.2. Орієнтовний перелік питань для самостійного опрацювання.

Модуль 1. Розбудова інклюзивного освітнього середовища як пріоритетний напрям діяльності керівника закладу загальної середньої освіти

1. Чому інклюзивна освіта визначена як найбільш інноваціний рух в освіті 20-го сторіччя?
2. Які чинники сприяли розвитку інклюзивної освіти і навчання?
3. Охарактеризуйте зміст інклюзивної освіти.
4. Назвіть принципи інклюзивної освіти, визначені у Концепції розвитку інклюзивної освіти в Україні.
5. Диференціюйте поняття «інтеграція» та « інклюзія»?

Модуль 2. Управлінський супровід інклюзивного навчання в закладі загальної середньої освіти.

1. Чому командна робота спеціалістів є базовим компонентом формування інклюзивного середовища в освітніх закладах для забезпечення психолого-педагогічного супроводу дітей з психофізичними порушеннями?
2.Дайте визначення поняття управлінської компетентності у здійсненні інклюзивного навчання.
3. Яка роль директора закладу у створенні якісного інклюзивного середовища в ЗЗСО?

4. Які основні завдання директора ЗЗСО у створенні інклюзивного класу?

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи

1. Закон України «Про освіту» https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0250-19#Text .
2. Державний стандарт базової середньої освіти (2020) https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/nova-ukrainska-shkola-2/derzhavniy-standart-bazovoi-serednoi-osviti
3. Про повну загальну середню освіту: Закон України від 16 січня 2020 року № 463-IX. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text.
4. Постанова Кабінету Міністрів України №129 « Про внесення змін до Порядку організації інклюзивного навчання в закладах загальної середньої освіти». https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0250-19#Text.
5. Наказ МОН від 08.06.2018 №609 « Про затвердження Примірного положення про команду психолого –педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освітиhttps://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0250-19#Text.
6. Постанови Кабінету Міністрів України №129 « Про внесення змін до Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти» від 05.02.2026phttps://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0250-19#Text.

Основна література

1. Індекс інклюзії: розвиток навчання та участі в життєдіяльності шкіл: посіб [Тоні Бут]; пер.з англ. – К.: ТОВ Видавничий дім « Плеяди», 2015.-190с.
2. Білик Н.І. (2023) . Управлінська компетентність керівника ЗЗСО у створенні умов для інклюзивного навчання. Імідж сучасного педагога 6 (213), 58-66.
3. Інклюзивна школа : особливості організації та управління: навчально-методичний посібник/ Кол. Авторів: Колупаєва та інші.- К., 2007.-128с.
4. Порошенко М. Інклюзивна освіта: навчальний посібник/ М. Порошенко.-К.: Агенство» Україна», 2019.-300с.
5. Розвиток інклюзивного освітнього середовища в Запорізькій області: науково-методичний аспект: монографія/ упор. Т.Є. Гура-Запоріжжя: СТАТУС, 2018.-328с.